

תקצירים בעברית

מטרולוגיה תלמודית ה המטבע ההלכתי

יוסף יצחק אייזלר

חכמי התקופה הבתראת-התלמודית וחכמי ימי הביניים הכירו היטב את המטבעות שנזכרו בתלמוד. נראה שהיו בידם שקלים מזמן המלחמה נגד הרומאים, בשנים 66-70. הגאונים העריכו שמשקלו של השקל גדול בעשרים אחוז והשוו את משקלו עם משקל ארבעה דינרי זהב ערביים. רבני אשכנז, כמו רבינו גרשום מאור הגולה ממגנצה ורש"י, ידעו בדיוק את משקלו של השקל והעריכו אותו ב-14 גרם בערך.

אנחנו בודקים את המטבע ההלכתי אצל הרמב"ם ונתקלים שוב בסתירה בנוגע למשקל הדירה המצרי בין פירושו למשנה – ס"א שעורים לבין משנה תורה – ס"ד שעורים. אנחנו מציעים תיקון קטן בנוסח הלכות ביכורים ו, טו המאפשר הסכמה בין שני המקורות.

אנחנו בודקים את המסורת האשכנזית של השקל המבוססת על המשקל של העיר קלן, ומראים שמשקל קלן שווה למשקל המגדל בעיר לונדון לפני המאה ה-16. משקל הברזל ומשקל הכסף שרש"י ורבני אשכנז מתייחסים אליהם היו כנראה שני מוסדות משקל שפעלו שניהם לפי הסטנדרט של קלן. אנחנו בודקים את הערכת-החסר של משקל השקל המיוחסת לרבינו תם, בוחנים את שיטתו של הרמב"ן ביחס למטבע ההלכתי ואת התפתחותה וגם את שיטתו של בעל כפתור ופרח ודיונו בדעותיהם של קודמיו.

צורת המנורה

דניאל מיכלסון

צורת המנורה משוחזרת באופן מתמטי על סמך הנתונים מן התורה ומן התלמוד תוך שימוש בכמה הנחות הגיוניות. נתון שחשיבותו מכרעת הוא משקל המנורה – שלושת אלפי שקלים. בחישובנו התקבלו שלוש צורות שונות של מנורה: ישרה, עגולה ופרבולית. מנורות אלו מקיימות כמעט במדויק את המשקל הנדרש. בנוסף, קישוטי המנורה אשר התקבלו על סמך המשקל הנתון הם בעלי ממדים רציונאליים. עובדות אלו נראות מפליאות בהתחשב במספר הקטן של אפשרויות הבחירה שעמדו לפנינו.

